

צמיחה לא מעודדת

לצמיחה המהירה של המשק הישראלי יש גם צד אפל-ירוק. עלייה ברמת החיים משמעה יותר בזבז אנרגיה ויותר פסולת. אז האם צריך לשאוף למיתון? ד"ר אופירה אילון מסבירה שאם נרצה אפשר לשלב צמיחה עם סביבה

22/5/2006

המשק הישראלי, כך דיווחה לאחרונה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, צמח ברבעון הראשון של 2006 בקצב שנתי של 6.6%. בין שאר המדדים נרשמה עלייה של 8.7% בצריכה הפרטית לנפש והעלייה ברמת החיים לנפש, וכן נרשמה עלייה גבוהה בקצב שנתי של 14.6% ברכישת מוצרי חשמל ומוצרים בני קיימא אחרים. במהלך הרבעון עלו ההוצאות לרכישת מקררים, מכונות כביסה ומזגנים, בשיעור שנתי של 6% ורכישת כלי רכב לשימוש פרטי על-ידי יחידים ומשקי בית גדלה ב-76% בחישוב שנתי.

פועל ישיר מנתונים אלה הוא עלייה בצריכת האנרגיה של ישראל הם מבוססי דלק קונבנציונאלי - מקורות לא יציבים, ההולכים ומתכלים, ובעלי השפעות סביבתיות חמורות. פחם ודלק נזולי מלווים בשריפתם לשחרור דו תחמוצת הפחמן, גז המביא להגברת אפקט החממה ולשינויים אקלימיים חמורים (שיטפונות, הוריקנים, בצורות קשות). בנוסף, גורמת שריפת הדלק לפליטה של מזהמי אוויר קונבנציונאליים כמו תחמוצות גפרית וחנקן, חלקיקים ועוד.

מכאן שהמשך הגידול בצריכה, כפי שמשתקף מנתוני הלמ"ס, יכול להיות קטסטרופאלי ובעל משמעות מקומית וגלובלית חמורה. העלות שאנו, כחברה, משלמים עבור האנרגיה גבוהה במידה ניכרת מגובה חשבון החשמל או הדלק למכונית, מאחר וכל שימוש באנרגיה מביא לנזק סביבתי, המתבטא בחשבון ארוך הטווח גם בנזק כלכלי המכונה "עלות חיזונית" - למשל הצורך בהקמת תחנות כח נוספות, פגיעה בבריאות, ביבולים חקלאיים ועוד.

קונים יותר, מזהמים יותר. אבל אפשר גם אחרת. צילום אילוסטרציה: נאור רהב

מחיסכון ועד השקעה

נתוני הלמ"ס אינם כוללים, כמובן, את קיזוז העלות החיצונית של מחירי האנרגיה שאינם נכללים במדד. הכללת עלות הנזק במחיר האנרגיה והחשמל היא נכונה ומתבקשת, הן לשם תמחור נכון של השימוש באנרגיה והן ככלי לדربון פיתוח ושימוש בחלופות שנזקן לסביבה נמוך יותר.

בראש ובראשונה יש לחסוך באנרגיה. ההערכות, לרבות אלו שהוגשו בתוכנית האב למשק האנרגיה, מורות על אפשרות לחסוך למעלה מ-20% מצריכת האנרגיה לחשמל על ידי פעולות פשוטות של חסכון וייעול ע"י שימוש במוצרי חשמל יעילים אנרגטית.

לדוגמה, מחקר שנעשה בגרמניה מצביע על כך שטלוויזיות פלאסמה דורשות אנרגיה גבוהה מהממוצע. המחקר מצא שאם בכל בית אב בגרמניה תהיה טלוויזיית פלזמה, הממשלה תידרש להקים עוד 5 תחנות כח על מנת לספק את הביקושים.

להערכת מומחים מהטכניון וממוסד שמואל נאמן, ניתן לחסוך עד 40% מצריכת האנרגיה לחימום וקירור הבית על ידי תכנון

נכון של המבנה, שימוש במערכות לבידוד ושימוש בקירור וחימום טבעיים.

פתרונות יסודיים יותר יבואו על ידי הגברת השימוש במקורות אנרגיה מתחדשת. ממשלת ישראל קיבלה החלטות לפעול לקידום פיתוח טכנולוגיות לניצול יעיל של אנרגיות חלופיות וכן לעודד הקמתם והפעלתם של מתקני חשמל ותחנות כוח לייצור באמצעות אנרגיות מתחדשות ולספק שיעור הולך ועולה של חשמל "ירוק" מתוך סך החשמל המיוצר. הממשלה לא פועלת בקצב הנדרש על מנת לעמוד בלוחות הזמנים וביעדים שהיא הציבה לעצמה!

על הממשלה גם להשקיע במו"פ בתחום האנרגיות המתחדשות, בעיקר בתחום הסולארי, ולשמר בכך את הידע הרב הקיים בארץ, הניסיון שהצטבר והמוניטין להם זוכה ישראל בתחום. ייצור ויישום מקומי של מערכות כאלה יביא להגברת היצוא ולהגדלת היצע מקומות העבודה.

דווקא נתוני הצמיחה, שפרסמה הלמ"ס, צריכים לתת דירבון למערכות הציבוריות, לקדם חוקים ותקנות וליישם כלים כלכליים לעידוד הפחתת הצריכה (כפי, שלמשל, קורה בארה"ב, בה מקבל האזרח ישירות סבסוד בגין החלפת מקרר ישן ולא יעיל כאשר הוא מחליפו לחדש או בגרמניה בה מקבל אזרח שהתקין מערכת פוטוולטאית על גג ביתו תוספת של כחצי יורו לכל קוט"ש שהוא מייצר עבור רשת החשמל).

הכותבת, ד"ר אופירה אילון, מנהלת תחום איכות הסביבה במוסד שמואל נאמן בטכניון